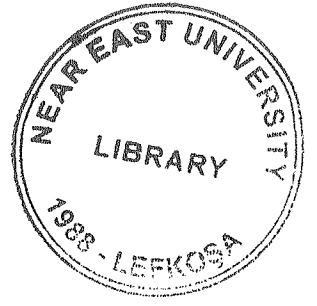

KKTC
YAKIN DOĞU UNİVERSİTESİ
FEN-EDEBİYAT FAKÜLTESİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜ

BİTİRME ÖDEVİ

ELAZIĞ İLİNİN TÜM YÖNLERİYLE İNCELENMESİ

Danışman

Doç.Dr.Bülent YORULMAZ

Hazırlayan

Arslan POLAT

KKTC 2000

Önsöz

Elazığ İli Tarihi Coğrafyası Ekonomisi Turizmi Kültürü

1 Tarih

- 1.1 Tarihten önceki devri
- 1.2 Hurriler devri
- 1.3 Hititler devri
- 1.4 Urartular devri
- 1.5 Roma Sasani ve Arap devri
- 1.6 Elazığ-Harputun Türklerin eline geçişi
- 1.7 Çubukoğulları devri
- 1.8 Artukoğullar devri
- 1.9 Selçuklular devri
- 1.10 İlhanlılar devri
- 1.11 Dulkadiroğulları devri
- 1.12 Akkoyunlular devri
- 1.13 Osmanlılar devri
- 1.14 I. Dünya savaşı sırasında Elazığ
- 1.15 Millimücadelede Elazığ

2.Coğrafya

- 2.1 İl ve ilçelerimiz
- 2.2 İlimizin komşuları
- 2.3 İlimizin coğrafi konumu
- 2.4 İlimizin yeryüzü şekilleri
- 2.5 İlimizin iklimi ve doğal bitki örtüsü
- 2.6 İlimizde nüfus ve yerleşme

3.İlimizin Kültürel Varlıkları

- 3.1 Kaleler
- 3.2 Camiler
- 3.3 Türbeler
- 3.4 Hamamlar
- 3.5 Kilise

4.İlimizin Doğal Güzellikleri

- 4.1 Gölleri
- 4.2 Kaplıca ve içmelerimiz

5.İlimizde Ekonomik Hayat

5.1 Tarım

5.2 Hayvancılık

5.3 Su ürünleri

6.İlimizin Madenleri

7.İlimizde Sanayi

8.İlimizde Turizm

9.El Sanatlarımız

10.Folklor

11.Gelenek Görenek ve İnançlarımız

11.1 Eylenme gelenekleri

11.2 Doğum Gelenekleri

11.3 Giyim ve kuşam gelenekleri

11.4 Ölüm gelenekleri

11.5 Mutfak gelenekleri

12.İlimizde Edebiyat

12.1 Elazığ yöresi ağzı

12.2 Ünlüler

12.3 Ünsüzler

12.4 Elazığ sözlü edebiyatı

13.Özgeçmişim

14.Sonuç

15.Fotoğraflar

Önsöz

Sözlerime Doğu Anadolunun incisi Elazığ ve çevresinin tanıtımı için yapmış olduğum bu çalışmamın tanıtımını kısaca anlatacağım.

Kültürel varlıklar , tarih , coğrafya , örf ve ananeler hiçbir zaman unutulmaz.Güzel yurdumuzun incisi Gaggoşlar diyarı milli mücadele’de doğunun kalesi olarak bilinen Elazığ’ımız unutulmayacak , akıllardan silinmeyecek her zamanda da doğunun kültürel bekçisi olacaktır. Bunlar bizim gibi örf ve ananelerine bağlı , milli görüş ve yaşam tarzı ile yeni nesillere bu kültürel varlıklarımızı geleceğe aktarmakla olacaktır. Hiçbir zaman unutulmayacak bir milletin geleceği gençlerdir. Yüce Atatürk “ Öğretmenler ; yeni nesil sizin eserinizdir” demiştir.Bu sözlerle bizi yetiştiren değerli hocalarımıza ve sonra da biz öğretmen adaylarıdır.Dört yıldır Yakın Doğu Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde değerli hocalarımızdan ders ve yardımlarını hiçbir zaman eksik görmedim.Bana Elazığ ve tanıtımını yapmamda yardımcı olan Dekanımız , Bölüm Başkanımız ve Sayın Hocam **Doç. Dr. Bülent YORULMAZ’a** sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Hazırlayan

Arslan POLAT

Lefkoşe 2000

Elazığ İli Tarih , Coğrafya , Ekonomi , Turizm , Kùltür , Folklor

İlçelerinin Tanıtımı

1-) Tarih: İlimizde yaşanmış Tarihi olaylar

1.1 Tarihden Önceki Devir :

Elazığ-Harput civarı ,çok hareketli bir tarihe sahiptir. Fakat tarihten önceki devirlere ait bilgiler azdır. Uluova , Kuzuova ve Murat nehri kıyıları çok çok eski devirlerden beri yerleşim yerleri idi. Uluova ve Kuzovada bulunan höyüklerin alt tabakalarında tarihten önceki devirlere ait katlara rastlanmıştır. Bu höyüklerden Uluovada Alşam, Tülintepe , Könk höyükleri ile , Hoğu perçenç Köğenk , Vertefil ve Huh gibi eski köylerin içindeki tepeler önemlidir . Tarihten önceki devirlere ait olan bir küp mezar (1940 senesinde) bulunmuştur. Böyle küp mezarlar Orta Anadolu 'da bulunmuştur . M.Ö 2000 yılından önceki yıllara ait olduğu tespit edilmiştir. Anadolu'da Hititlerden evvelki bazı kavimlerin ölümlerini böyle küp içine koyarak gömdükleri bilinmektedir.

1.2 Hurriler Devri :

Elazığ-Harput çevresinin tarihçe bilinen en eski sakinleri HURRİLERdir. M.Ö 2000 Yıllarından itibaren Doğu Anadolu'ya yerleşmişler ve bütün ön asyada hakimiyet kurmuşlardır. Atı ve Atla çekilen savaş arabalarını tarihte ilk defa olarak kullanmışlardır. Rumların kurmuş olduğu Mitani devleti , Mısırlılar ve Hititlilerle pek çok ilişkilerde bulunmuştur. Bu devletin başkenti Doğu Anadolu'da Vasukani şehri idi.

1.3 Hititler (ETİ) Devleti :

Mitanni devleti M.Ö 14. Asırda yıkılmış ve Hitit kralı Şubbilulivma zamanında itibaren Hititliler Hurri memleketinin çoğuna hakim olmuşlardır.Hititler Harput ve civarına "İŞVA" adını vermiştir. Hitit devletinin merkezi Hattuşaş şehrinde bulunan çivi yazılı metinlerde Hitit kralı Muvattalli ve kralı Arisarna adlı bir işva kralının adı geçmektedir.Adı geçen bir işvva kralı Hititlerin hakimiyetini kabul etmiştir.Fakat Hititlerin hakimiyeti pek uzun sürmemiştir.

1.4 Urartu Devri :

M.Ö. Dokuzuncu asırdan itibaren Doğu Anadolu'da Urartu adlı bir devlet kuruluyor. Bu devletin Merkezi Tuşba (Van) şehri idi. Bu kavim çivi yazısı kullanıyor ve madencilikte ileri gitmiş bulunuyordu .URARTULAR kuvvetli ordular idaresinde bütün Doğu Anadolu'yu ele geçirmişler ve çevresine "SUPANİ" adını vermişlerdir.

1.5 Roma Sasani ve Arap Devri :

Elazığ-Harput çevresinin M.S. Birinci asırdan itibaren 3. Asra kadar Romalıların siyasi ve askeri nüfusunda kaldığı görülmektedir.Ancak , Romalıların Anadolu'dan çıkarmak için uzun ve çetin mücadeleler yapan Pontus kralı Mithradates devrinde ve ondan sonraki zamanlarda bir takım eller değiştiği de bilinmektedir.M.S. 3. Asırda , İmparator Diocletianus zamanında itibaren , Elazığ-Harput bölgesi,tamamen Roma imparatorluğuna bağlanmıştır.Daha sonra ,Sasaniler ile Bizanslılar arasında devam eden savaşlarda Elazığ-Harput arası zaman zaman Sasanilerin zaman zaman da Bizanslıların hakimiyetine girerek el değiştirmiştir. Ancak Hz. Ömer zamanında ,Suriye ve Irakı ele geçiren arapların M.S.7. Yüzyılın ortalarına doğru Elazığ-Harput çevresini ele geçirdikleri görülmüyor.

Bu şekilde başlayan Arap hakimiyeti M.S. 10. Yüzyılın ortalarına kadar devam etmiştir. Romalılar ve Araplar devrinde Elazığ ve Harput çevresinde çetin bir ize rastlanmıştır. Elazığ-Harput çevresinin Bizanslıların hakimiyetine ikinci defa geçişi M.S 10. Yüzyıla rastlar.

1.6 Elazığ-Harput'un Türklerin Eline Geçişi

1.7 Çubukoğulları Devri ;

Harput ve çevresi : 26 ağustos 1071 Malazgirt savaşından sonra 1085 yılında Selçuklular devrinde Türklerin eline geçmiştir. Harputta ilk Türk hakimi Çubuk beydir. Çubuk bey burada Selçuklular Sultanına bağlı olmak şart ile bir hükümet kurmuştur. Oğlu Mehmet Bey kendisine halef olduğu için Harput tarihinde bu devre “Çubukoğulları devri ” denir. Çubukoğulları ve onlarla birlikte gelen Türkmenler Harput halkının atasını teşkil etmektedir. Harputun Türkler tarafında alınmasına kadar sadece korunaklı bir kale olarak bu yer Türklerle beraber büyük bir şehir haline gelmiştir.

1.8 Artukoğulları Devri ;

Harput ve Çevresinde ; çubukoğulları devrini Artukoğulları hakimiyeti takip etmiştir. 12yy. ilk yarısında başlayan bu devir 1234 yılına kadar devam etmiştir. Artuk hanedanına adını veren Artuk bey Sultan Alparslan kumandanlarındandı. Artuk bey Malazgirt meydan savaşında bulunmuş ve Selçuklu Devletinin önemli mevkillerinde yer almıştır.

Artuk beyin oğulları : Sukman ve Ilkgazi beyler ,Türkmenleri ile beraber Mardinde Ilgazı Bey tarafından “Mardin Artukları” ve Sukman bey tarafından da “Hısmı Kayfa Artukları” kurulmuştur. Bunlardan bir koida Harputta hüküm sürmüş , buna da “Harput Artukları” denmiştir.

Harput Artukları; Artuk beyin torunu olan “BOZOK” Gazi tarafından başlamaktadır. Bozok Gazi Haçlı Seferleri tarihinde büyük rol oynamış bir şahsiyettir. İyi bir kumanda ve mükemmel bir savaşçıdır. Birkaç yıl içinde kudüs kralı Urfa kontu gibi bir çok haçlı ileri gelenleri dahil hepsini yenip esir etti. Harputtan Halep ve Mardine kadar uzanan büyük bir devlet meydana getirdi ve artukoğulları Hanedanının bir birlik içine aldı. 1234 yılında Harput Sultan Alaatin Keykubat tarafından istila edilerek Artukoğulları hakimiyetine son verdi.

1.9 Selçuklular Devri :

Selçuklular tarafından Harput, bir subaşı tarafından idare edilmiştir. Bu devirde İran'daki moğollar Anadolu işlerine karışmaya başlamışlardı. 1243 senesinde Köseadağ savaşında Sultan Keyhüsrev'in moğol kumandanı Byarnayına yenildikten sonra ,Anadolu Selçukluları üzerinde nüfuzları arttıkça Harput ve diğer şehirlerde de etkisini göstermiştir. Anadolu Selçuklu devleti son hükümdar II. Mesutun ölümünden sonra (1308) ilhanlıların yönetimi altına girmiştir.

1.10 İlahlıların Devri :

Elazığ-Harput çevresi ; 14. Yüzyılın başlarında uzunca bir zaman İlahlıların elinde kalmıştır. Fakat , bu asrın ortalarına doğru Harput ve çevresi Dulkadiroğullarının hakimiyeti altına girmiştir.

1.11 Dulkadiroğulları Devri :

Dulkadiroğulları ; Harput ve Maraş tarafından göçüp yerleşen Türkmenlerdendir. Reisleri ; Dulkadiroğlu Zeynettin Karaca beydir. 1339 tarihinde bağımsızlığını ilan etmiştir. 1363 tarihinden itibaren ; Dulkadiroğullarının tarihinde Harput önemli bir yer teşkil eder.

1.12 Akkoyunlular Devri :

Osmanlı tarihinde uzun Hasan adıyla anılan Akkoyunlu hükümdarı Hasan Bahadır Han Harput ve çevresini 1465 tarihinden itibaren ele geçirmiştir. Harput ve çevresi 40 yıl kadar Akkoyunluların idaresinde kalmıştır. 1507 tarihinde Harput Şah İsmailin idaresine geçti.

1.13 Osmanlı Devri :

Osmanlı Padişahı Yavuz Sultan Selim 1514 yılında Şah İsmaili çaldıran Savaşında ağır bir yenilgiye uğrattıktan sonra Harput ve çevresi Osmanlı idaresi altına girdi. (1516) Osmanlı Hakimiyeti döneminde Harput ; Basra ve Bağdattan Diyarbakıra gelip Malatya ve Sivas tarafına devam eden ticaret yolların üzerinde bulunuyordu. Bu yol aynı zamanda askeri amaçla da kullanılıyordu. Bu kervan yolları Harput için önemli gelir kaynağı durumundaydı. 16. ve 17.yy'da gelip geçen ticaret mallarından alınan vergiler önemli bir miktar oluşturuyordu. 1834'te Doğu eyaletlerini ıslah etmek üzere görevlendirilen Reşit Mehmet Paşa ,ovada yer alan mezrayı merkez haline getirmiştir. Yani oluşturulan Mamûratül-Aziz (Elazığ vilayetinin merkezi) Harputtan buraya taşınmış ,aynı yıl hastahane kışla ve cephane kışlaları buraya taşınmıştır. Yeni kurulan şehir bahçeleri eyalet dovü sonra vileyet merkezi olmuş bir ara Diyarbakır eyaletine bağlı bir sancak haline getirilmiştir. Osmanlı devletinin son yıllarında Malatya ve Dersim sancaklarında buraya bağlanmıştır. 1921'de bir iki sancak Elazığdan ayrılmıştır.

1.14 I. Dünya Savaşı Sırasında Elazığ :

İlimiz .Milli mücadele yıllarında yabancı güçlerin işgaline uğramayan Şehirlerden birisidir. İlimiz, I. Dünya Savaşı başlarken XI.kolordu merkeziydi.Kolorduya bağlı tümen ve Alaylar Hüseyin ,Hozat ve çemişkezekte

üstlenmişti. 1914 yılında yapılan seferberlik ilimizi ve yöremizi yıllarca etkisi altına almıştır. Çoğunluğu hemen hemen Elazığlılardan oluşan XI. Kolordu ; 1914 yılında ekim ayından aralık ayına kadar Rus ordusuyla yapmış olduğu doğu cephesindeki savaşlarda yenilgiye uğradı. Bu yenilgi Elazığ halkı için bir yıkım oldu. Rusların Palu ya geldiği söylentilerinin çıkması çok sayıda insanların Harputa geçmesine sebep oldu. Ağustos 1916 da Rus öncü kolu çemişkezekde ve kozale birlikleri pülümüre kadar yaklaştılar. Halkın karşı koyması Rus askerlerini geri çekmek zorunda bıraktı. 1917 tarihinde Mustafa Kemal Paşa Doğu cephesi XI. Ordu komutanlığına vekaleten getirildi. 1917 tarihinde Rusya çarlık yönetimi devrilince Doğu Anadolu'da savaş sona erdi.

1.15 Milli Mücadelede Elazığ :

Atatürk milli mücadele hazırlıklarına başladığı günlerde il ve sancağın yöneticisine çektiği telgraflardan birisi de Elazığ vali vekili Hulusi Bey'e göndermişti. Hulusi Beyden ulusal direniş örgütlenmesi ile ilgili bilgiler istemişti. Memleketin ileri gelenlerini Erzurum, Sivas, Diyarbakır ile ilişki kurduğu bundan başka itilaf ve hürriyet, selamet fırkaları ile muallim cemiyeti adıyla bir cemiyet kurulduğunu belirtiyordu. Hulusi Beyin sözünü ettiği Müdafaa-ı hukuk cemiyetinin merkezi İstanbul idi. Doğulu aydınların önderliğinde kurulmuştu. Cemiyetin Elazığ şubesi etkin bir çalışma içindedir. Damat Ferit Hükümeti Mustafa Kemal ve arkadaşlarının çalışmalarını amaçlamak milli mücadeleyi sona erdirmek için Ali Galip Harputa vali olarak göndermiştir. Fakat Ali Galipin millîmücadeleye karşı yapmış olduğu zararlı çalışmaları Mustafa Kemal Atatürk ve arkadaşları tarafından anlaşılması ile başarıya ulaşamamıştır.

2. COĞRAFYA

İlimiz küçük bir ova olan ELAZIĞ OVASI nın kuzey tarafında yer alır. Kent planının düzgünlüğü ile dikkatleri çeker. Elazığ Türkiyenin planlı olarak kurulan ilk şehirlerinden biridir. İlimizin eksenini doğu-batı doğrultusunda uzanan Gazi caddesini meydana getirir. Öteki caddeler ile sokaklar bu caddeyi birbirine dik olarak keserler. Modern bir merkez haline gelen ilimiz Elazığ altyapısıyla, bulvarlarıyla, parklarıyla, çeşmeleriyle, üstgeçitleriyle, sosyal ve kültürel faaliyetleriyle Türkiyede örnek bir şehir haline gelmiştir.

2.1 İl ve İlçelerimiz :

Yurdumuzun önemli illeri arasında bulunan ilimiz Elazığ'da il ilçe ,14 bucak, 547 köy ve 148 mahalle vardır.

İlimizin İlçeleri : 1 merkez ilçe Elazığ 2 Ağın 3 Alacakaya 4 Arıcak 5 Baskil 6 Karakoçan 7 Kovancılar 8 Keban 9 Maden 10 Palu 11 Sivrice

Merkez ilçe ilimizin orta kısımlarına doğru bir yerdedir. Doğusunda Kovancılar ve Palu , Batısında Keban ve Baskil Güneyinde Sivrice ve Maden İlçeleri, Kuzeyinde ise Keban Baraj Gölü ve Tunceli ili yer almaktadır. Merkez ilçe Elazığın 1 Harput ,2 Hıdırbaba ,3 poyraz ,4 Hankendi ,5 Mollakendi 6 ,İçme olmak üzere 6 bucağı vardır.

2.2 İlimizin Komşuları

İlimiz Elazığ Doğu Anadolu'nun gölgesinin batısında yer alır. İlimiz Doğuda Bingöl , Batıda Malatya , Kuzeyde Tunceli ,Güneyde Diyarbakır illeri ile komşudur. Ayrıca ilimizin toprakları doğu ve Güneyden, Güney doğu toroslar Kuzeyden Keban, Batıdan ise Karakaya baraj gölü ile çevrilidir.

2.3 İlimizin coğrafi Konumu

Elazığ ili, Doğu Anadolu Bölgesinin batısında ,yukarı Fırat Bölümünde yer almaktadır.İlimiz 40-21 ile 38-30 doğu boylamları 38-17 ile 39-11 kuzey enlemleri arasında kalmaktadır.İlimiz şekil olarak kabaca bir dikdörtgene benzer Doğu-Batı yönündeki uzunluğu yaklaşık 150 kmdir.Kuzey ve Güney yönündeki genişliği ise yaklaşık 65 km dir.İlimizin yüzölçümü ise 9153km rakımı 1020 metredir.

2.4 İLİMİZİN YERYÜZÜ ŞEKİLLERİ

---DAĞLAR

İlimizin güney sınırı boyunca uzanan Güney Doğu toroslara ait birinci dağlık alanını maden dağları oluşturur.Yükseltisi 2000mi biraz geçer.Tosun dağı 20-50 metredir.Doğuya doğru yüksekliği artarak Akdağda 2620 metrede en yüksek noktaya ulaşır.Maden dağlarının ikinci dağlık alanını ; Kamışlık (2016m),Hazar (2347m),ve yaylın (2046m)dağ kuşağı oluşturur.Güneydoğu toroslara ait üçüncü dağlık alanını Kargadağı (1925m)Kuşakçıdağı(1908m)Mastardağ (2171m)kuşağı oluşturur.Keban dağları (2016 m)mermerden meydana gelmiş ve dik yamaclarıyla dikkat çeker. İlimizin doğusunu ilimizin en geniş volkanik dağları olan Gökdere (2197m) ve Kuruca dağları (2000m)oluşturur.

---OVALAR

* Elazığ Ovası : İlimiz Elazığ şehrinin üzerinde kurulmuş olduğu ova etrafı dağlarla çevrili 36 km lik alanı kaplayan küçük bir ovadır.

*Ulu Ova :Elazığın en geniş ovasıdır.Güney batı -Kuzey Doğu yönünde uzanır.Güneyde mastar ve kamışlık dağları ile çevrilidir.Kuzey doğuda Keban baraj gölüne kadar uzanır.Ovanın uzunluğu 56km

genişliği 15 km kadardır.yüzölçümü 370km dir. yükseltisi keban baraj gölüne doğru azalır. Odanın ortasında harıret suyu gecer.

*Behremaz Ovası :Sivrice ilçesinin Güneyindeki Hazar baba dağı ile maden dağları arasındaki Behremaz deresinin iki yanında yer alan bir ovadır.

*Palu Ovası : Palu ilçesinin batısında Murat nehrinin taşımış olduğu alivyonlarla kaplıdır.

*Kovancılar Ovası :Palu (yarımca) ovasının doğusunda murat nehri vadisinin kuzey kenarında kovancılar ovası yer alır.11 km uzunluğunda 7.5 km genişliğindedir. Diğer ovalar ise şunlardır; Basyurt ovası Karakoçan ovası, Baskil ovası, Kavakgodı ovası

---PLATOLAR

İlimizde platolar dağlık alanların doruklarında dar fakat uzun düzlük sistemleri halinde görülür.İlimizin en belirgin yüksek platosu kuzovağtan başlayarak doğuya doğru asker dağı olarak devam eden Harput platosudur.İlimizin volkan platoları da karakoçan ilçesi çevresinde kuzuovanın doğusunda ve Harput platosunun kuzeyinde görülür.

2.5 İLİMİZİN İKLİMİ ve DOĞAL BİTKİ ÖRTÜSÜ

++ **İklim:** İlimiz karasal iklimin etkisi halindedir.Kışlar soğuk ve yağışlı yazlar sıcak ve kuraktır.Ancak ilimizin çevresinde oluşturulan baraj gölleri iklimi de az da olsa olumlu bir değişiklik meydana getirmiştir.İlimizin yıllık ortalama yağış miktarı 374mm ile 903 mm arasında değişmektedir.En yağışlı ay nisan en kurak ay da ağustos ayıdır .İlkbahar en yağışlı ; yaz ise en kurak mevsimdir.

++ Doğal Bitki Örtüsü : İlimizin topraklarının %50'si çayır ve meraların %28'ini tarım arazisi %12'sini orman arazisi %10'u da baraj ve göller oluşturmaktadır. İlimiz orman bakımından zengin değildir. İlimizin yüksek yerlerinde dış budak, kızılğac, ardıç Çitlenbik, ceviz ve türleri bulunmaktadır.

++ İlimizin Akarsuları : İlimiz akarsular bakımından zengindir. İlimizin başlıca akarsuları

Murat Nehri : İlk kaynaklarını ilimizin dışında Van Gölünün kuzeyindeki Aladağın eteklerinden alır. Batı yönünde çıkarak palu ilçesine ulaşır. ve keban baraj gölüne dökülür.

Peri Çayı : Bingölün Şeytan dağlarından doğar. Munzur çayı ile birleşerek ilimizin sınırları içerisine girer ve keban barajına dökülür.

Harıngir Çayı : Uluova'nın ortasından geçerek Keban Barajına dökülür.

Behraman Deresi : İlimizin maden dağlarından doğar. Sularını hena gölüne ve Kral kızı Baraj gölüne döker.

2.6 İLİMİZDE NÜFUS YERLEŞME

İlimizin 1997 genel nüfus sayımına göre toplam nüfusu 518360'dır. Toplam nüfusunun 334154'ü il ve ilçe merkezlerinde 184206'sı ise bucak ve köylerde yaşamaktadır. İlimiz Doğu Anadolu kalabalık illeri arasında yer almaktadır. Keban ve Karakaya göllerinin dolması ile su altında kalan yerleşim birimlerinde yaşayan insanlar merkeze göç etmişler. Bu göç olayı ilimizin nüfus dengesini bozmuştur. Bugün ilimiz Elazığ'da il ve ilçe merkezlerine yakın ulaşım kolay yerlerde nüfus artarken il ve ilçe merkezlerine uzak ve yüksek yerlerde nüfus sürekli olarak azalmaktadır.

##İlimizin Kültürel Varlıkları

İlimiz Elazığ ve eski yerleşim yeri olan tarihi Harput şehri , tarihinin hemen her döneminde çeşitli medeniyetlere yurt olmuştur. Hurriler , Hititler , Urartular Romalılar, Bizanslılar, Argolar ,Selçuklular ve Osmanlılar çeşitli devirlerde Harput ve çevresinde egemenlik kurmuş,günümüze kadar ulaşabilen çeşitli eserler bırakmışlardır.Malazgirt Zaferiden sonra (1071) kısa bir zamanda Türkleşen Harput şehri bir zamanlar ülkenin önemli bir kültür merkezi durumundaydı. Medreseleri Camileri , Hamamları , Hanları daha sonra açılan kolejleri harputun bir medeniyeti beşiği olmasının sağlanmıştır.

Kültürel Varlıklarımız

3.1 KALELER

#Harput Kalesi (Süt Kalesi):

M.Ö.Dokuzuncu Asırda yaklaşık bundan 3000 yıl önce urartular zamanında yapıldığı bilinmektedir. Kale Harput'un Güney Doğusunda dik kayalar üzerinde bulunmaktadır.Kale çeşitli devirlerde Roma , Bizans ve Arapların eline geçmiş ,1115 yılında Artukoğlu Belek Gazi'nin kaleyi almasından sonra , çeşitli dönemlerde , Türk hükümdarları tarafından onarımı yapılmıştır. Kalenin bazı burçları ayaktaadır.

HARPUT KALESİ EFSANESİ

Harput kalesinin bir ismi de "Süt Kalesi"dir.Kale hakkında söylenen efsaneye göre ; Kalenin yapıldığı yıllarda su kıtlığı olmuş bu olayın aksine hayvanların sütü oldukça bolmuş.Zamanın hükümdarı;su kıtlığı olduğun dan , harç yapımında süt kullandırmış. Bu nedenle Harput Ka lesine " Süt Kales i" ismi verilir.

##PALU KALESİ

İlçemiz Palu'da bulunan kale bir urartu yapısıdır. Tümüyle yıkılmış olan kalede „Kral Meuas’ın çivi yazılı kitabesi bulunmaktadır.

##BALAKGAZİ ANITI

Harput’un bulunan Balakgazi anıtı ; 1964 yılında heykeltıraş Nurettin ORHAN tarafından yapılmıştır.

3.2 CAMİLER

##Ulu Cami

1157 tarihinde , Harput’lu Fahrettin Karaaslan tarafından yaptırılmıştır. Anadoluki en eski Türk Camilerinden biridir. Çeşitli tarihlerde tamirat gören cami’nin minaresi bugün dahi eğri durmaktadır.

##Ulu Cami Efsanesi

Bir kadir gecesi; Ulu cami bahçesinde iki arkadaş oturuyorlarmış. Birisi diğerine cami bahçesinin güneyinde ve mihrabın hemen önümde duran , dut ağacının eğilip kalktığını yani secde ettiğini söyler. Ötekide caminin minaresinin eğilip kalkarak secde ettiğini söyleyince minare ve sırları ortaya çıkar. O günden beri ağaç ve minare secde eder duruma kaldığı söylenmektedir.

Sarayhatun Cami

Akkoyunlu hükümdarı uzun Hasan’ın annesi Saray Hatun tarafından ahşap bir mescit olarak yaptırılan bina harputun en güzel camilerindendir.

Kurşunlu Cami

1151 tarihinde , bir külliye halinde yaptırılan caminin etrafı medrese ve mescitler ile çevrilidir. Minaresi oldukça güzel ve sağlam bir yapıdır.

Ağa Cami:

1559 yılında , Pervane Ağa tarafından yaptırılmıştır.1957 yılında cami tamamen yıkılmış , ancak minaresi ayaktaadır.

Ahmet Bey Cami:

Osmanlı dönemine ait olduğu sanılan Cami;dörtgen şeklinde küçük bir camidir.Minaresi ayakta olup diğer kısımları yıkılmıştır.

3.3 TÜRBELER

Fatih Ahmet Baba Türbesi:

Harputun kuzey Doğusunda ve Harputa 2 km. uzaklıkta bulunan Türbe yanındaki küçük mescit çeşme ve mezarlıktan ibarettir.Penceresi olmayan türbenin heybetli bir sandukaşı vardır. Ahmet Babanın Harput'un fethi sırasında şehit edildiği anlatılır.

Arap Baba Türbesi:

1279 yılında selçuklu hükümdar 111. Gıyaseddin Keyhüsrev zamanında yaptırılmıştır.1997 yılında onarımı yapılmış olan yapının , alt katı türbedir.Arap Baba'nın kim olduğu hakkında kesin bilğimiz yoktur. Arap Baba'nın bugüne kadar çürümemiş cesedi ve kesik başı ile anlatılan efsanelerle insanların ilgisini çeken bu Türbe yurtdışında ve yurtiçinde üne kavuşmuştur.Arap Baba Türbesi yerli ve yabancı bütün insanların ziyaret ettiği ve saygı gösterdiği bir ziyaret yeridir.

##Arap Baba Efsanesi

Arap Baba bir zamanlar ; Harput yöresine bir yıl yağmur yağmamış. Kıtık baş göstermiş ve insanlar perişan olmuş , Türbenin yakınında oturan Selvi isimli bir kadın üç gece rüyasında ; Arap Baba'nın cesedinin başı kesilirde , dereye atılırsa yağmur yağacağını görür.Kadın bunu kimseye birşey söylemeden ve Alimlere

danışmadan rüyasında gördüğü işi yaparak arap Babanın cesedinden başını kesip atar. Bu olaydan sonra günlerce yağmur yağar ve öyle olur ki ; Yağmurlar afete dönüşür.Selvi kadın bu defa rüyasında Arap Babanın kesilen başı bulunup yerine konulursa yağmurun dineceğini görür ve olayı yörenin ileri gelenlerine anlatır Alimler selvi kadının çok büyük bir hata ve ölüye saygısızlık yaptığını söyleyerek ; halktan kesik başın bulunmasını isterler.Kesik başın bulunmasıyla yağmurun kesildiğini görürler. Başka bir efsaneye göre Selçuklu komutanlarından biri olduğu söylenir.

##Ahi Musa Türbesi :

Yeniden yaptırılarak ziyarete açılan bu türbe ve mescidi'' Ahi Musa Hervi '' namında bir zat tarafından yaptırılmıştır.Bu zat bir mücahittir ve Fatih'in neslinden gelmektedir.

Mansur Baba Türbesi :

Artuklu hanedanına ait olduğu sanılmaktadır.Mansur Baba Türbesi , sekizgen planlı olup iç kısmı bozulmadan korunmuş iki katlı anıtsal bir yapıttır.

4.0 İLİMİZİN DOĞAL GÜZELLİKLERİ

İlimiz Hazar gölü Keban ve Karakaya'ya barajı gölleri ile dünya harikası Buzluk Mağarası , Milli Parkları , Kaplıca ve içmeleri ile bölgemizin doğal güzellikleriyle zengin bir ildir.

4.1 Gölleri

Hazar (Gölcük) gölü :

İlimizin Güneydoğusunda il merkezine 26 km. Uzaklıkta tektonik bir göl olan Hazar gölüne suyu berrak , sodasız tatsız ve tutsuzdur .Gölün ; Yüzölçümü 86 km derinliği 250 m. , uzunluğu 22 km, en geniş yeri ise 6 km.'dir.Gölün çevresinde kamu , kurum ve kuruluşlara ait 25'e yakın eğitim ve dinlenme tesisleri , otel ve

motel , lokanta , ve piknik yerleri bulunmaktadır. Gölde su sporları ve balık avcılığı da yapılmaktadır.Hazar gölü çevre ve iller halkını da faydalandığı ilimizin doğal güzelliklerinden birisidir.

Keban Baraj Gölü :

Yurdumuzun en büyük yapay gölü olan , keban baraj gölü 675 km.‘lik alanı ile Türkiye’nin doğal gölleri arasında 3. Sırada yer almaktadır.Keban Baraj Gölünde elektrik üretiminin yanısıra balık avcılığa ve balık üretimi de yapılmaktadır.

Karkaya Baraj Gölü :

İlimizin,Batı ve güney batı sınırlarını Karakaya Baraj Gölü teşkil etmektedir Yurdumuzun en büyük yapay gölü olan karakaya elektrik üretiminin yanı sıra , su avcılığı ve balık üretimini yapılır.

Cip Baraj Gölü :

İlimizin Batısında 10 km. Kadar uzaklıkta cip çayı üzerinde kurulan bu sulama baraj gölü 500 hektar alanı sular.Cip Baraj Gölü çevresi mesire yeri olarak kullanılmaktadır.

Buzluk Mağarası :

İlimizin dünya harikası yerlerden birisi olan ; ‘‘Buzluk Mağarası’’ , Harput beldesinin kuzeydoğusunda Elazığ merkezine 11 km. Uzaklıkta bir yerdedir. Jeomorfolojik yapısı nedeniyle ; burada yaz ayları içerisinde tabakalar sarkıt ve dikitler halinde buz oluşmaktadır. Kış aylarında da tam tersine sıcak hava oluşmaktadır.

100. Yıl Milli Parkı :

İlimizin Elazığ’ın 1 km. Batısındaki (orman alanı içerisinde) 16 hektar alan

içerisinde kurulan zafran 100. Yıl orman içi dinlenme parkı ilimizin doğal güzelliklerinden biridir.

4.2 KAPLICA VE İÇMELERİMİZ

İlimizin sınırları içerisinde yer alan her derde deva olan kaplıca ve içmelerimiz çeşitli hastalıklarımıza şifa vermektedir.

Karakoçan Kolon Kaplıcası:

İlimizin Karakoçan ilçesine 18 km. Uzaklıkta bulunan kaplıca içmece ve su banyosu şeklinde kullanılmaktadır .Suyun sıcaklığı 60*c'dir.Bu su mide , bağırsak karaciğer , safra kesesi , kadın hastalıkları , cilt hastalıklarına ve romatizma hastalıklarına olumlu etki etmektedir.

Palu Kaplıcası :

Palu ilçemizin Bozcanak köyü hame yöresinde göl kireç ve demir içeren bir kaplıcadır.Romatizma ve siyatik hastalıklarına iyi gelmektedir.

Yurtbaşı Meaden Suyu :

Elazığ'da 19 km Uzaklıkta Yurtbaşı beldesinde bulunan bu maden suyunun sıcaklığı 17.5 C'dir Özellikle böbrek , idrar yolları ve mide ağrılarına iyi gelmektedir.Murüdü suyu (sarılık suyu) , A kca kiraz suyu , Gümüş kavak suyu .

Dabakhane :

İlimizin 5 km. Uzaklıkta bulunan tarihi harput kalesinin Kuzeyinde idere içerisinde yer alan dabakhane suyu çeşitli ağrılara iyi gelmektedir.

5. İlimizde Ekonomik Hayat

5.1 Tarım :

İlimiz ekonomik hayatında tarım önemli bir yer tutmaktadır. Tarımsal çalışmaların başında tarla bitkileri üretimi gelmektedir. İlimizin toprak yapısı hemen hemen tüm tarım ürünlerinin yetiştirilmesine elverişlidir. Sulanan barajları ile kuzova sulama kanallarının işletmeye açılmasıyla tarım ürünlerindeki verim yıldan yıla artmaktadır. Tarımsal ekonomiye en büyük katkıyı hububat, baklagiller , ve endüstri bitkileri (başta şeker pancarı ,pamuk) sağlamaktadır. İklim şartları bağcılık ve meyveciliğe uygundur. İlimizde hayvancılık önemli bir gecim kaynağıdır . Daha çok büyükbaş hayvancılık yapılmaktadır. Bunu kümes hayvanı yetiştiriciliği ile arıcılık izler .

5.3 Su Ürünleri :

Doğu Anadolu bölgesinin göller bakımından en zengin ili olan Elazığda önemli ölçüde balık avcılığı yapılmaktadır .Keban baraj gölünde yaklaşık 20den fazla balık türü bulunmaktadır .Bu balık türleri arasında en fazla beğenilen avlanılan balık aynalı sazan balığıdır .Etinin lezzetli oluşu ve çok miktarda bulunması nedeniyle çevre illere pazarlanması yapılmaktadır İlimizde faaliyette bulunan 12 su ürünleri üretim kooperatifi bulunmaktadır.

<i>BALIK CİNSİ</i>	<i>ÜRETİM (Kg / yıl)</i>
AŁABALIK	26.400
KEFAL	77.100
SAZAN	63.900
KARA BALIK	253.00
AYNALI SAZAN	469.500
TOPLAM:	469.500

İLİMİZİN MADENLERİ

İlimiz yer altı kaynakları bakımından zengin sayılabilecek maden yataklarına sahiptir . Madenlerin başlıcaları : Bakır , demir, kron, kurşun, çinko, manganez altın ve flüoritdir.Eti bank tarafından ilk 1939 yılında başlanmıştır. İşletme 1994 den itibaren özel sektöre devredilmiştir .1991 yılı sonu itibariyle 7410.044 ton ham cevher çıkarılmıştır. 1997 itibariyle 36642125 ton cevher rezervi bulunmaktadır.

Bakır :

Maden ilçemizde bulunan bakır yatağı dünyanın bilinen en eski yataklarında biridir.Bakır madeni işletmesi olarak bilinen ergani bakır işletmesinin tarihi MÖ7 bin yıllarına uzanır.

Demir :

Baskil ilçesinin 24 km uzağında bulunan karakaş köyünün batısında töşen sahada 220500 tan demir cevheri vardır.İlimizin 35 km batısındaki avşan köyünün 4 km doğusunda demir cevheri bulunmuştur.Yapılan çalışmalar sonucu 164.250 ton görünür demir rezerve hesaplanmıştır.Yahyalı demir cevherleşmesi yahyalı tepenin kuzey doğusundaki ziyaret sırtında ve kaletepe bulunmuştur.

Krom :

İlimizde krom cevheri 1935 yılında İlçemiz Guleman sınırları içerisinde bulunmuş ve etibank tarafından işletmeye açılmıştır .Bölgede 1936 yılından beri krom üretilmektedir. 1966 sonuna kadar 859 450 9 ton krom cevheri üretilmiştir.Görünür rezervi ise 4800000 tondur.

Kurşun çinko :

Keban ilçesinin 2 km kadar güneyinde bulunmaktadır. En önemli ocağı Derbaca maden ocağıdır.Maden ocağı 1728 yılında işletmeye açılmıştır.Ancakcevher ekonomik olmaktan çıktığı için maden ocağı 1989 yılında terk edilmiştir.

Manganez :

İlimizin Güney Doğusunda yaklaşık 25 km uzaklıkta bulunan koçkale köyü civarında yapılan araştırma ve incelemeler sonucunda bölgede yaklaşık 2000000 ton cevher belirlenmiştir.

11. Endüstriyel Hammaddeler :

1-) Endüstriyel hammaddeler:

Sivrice ilçe merkezinin Kuzey ve Kuzeybatı tarafında bulunan hammadde kaynağı kil ve silt oranı ile istenilen niteliktedir.

2-) Çimento Hammaddesi :

Çimentoyu oluşturan hammaddelerden biri olan kil , kıızıldağ'ın eteğinde bulunmaktadır. Tras Karakocan bölgesindedir.Elazığ Altınova çimento fabrikası için gerekli olan bu hammaddeler sorun oluşturmaktadır.

3-) Floroit :

Keban-Arapkir karayolunun 5. km. bulunan cevher minarelleri magmatik kayalar içerisinde bulunmaktadır. Cevher minarellerinde % 42 oranında Flör bulunmaktadır.

111 YAPI MALZEMELRİ

Mermer :

İlimizde mermer (guleman) Alacakaya civarında çıkartılır.Bölgede Elazığ vişnesi olarak tanınan bu mermerler iç ve dış kaplama ile dekorasyonda kullanılabilir niteliktedir.Oksitlenme tehlikesi yoktur. Üretilen mermerin bir kısmı yurt dışında ihraç adilmektedir.

İLİMİZDE SANAYİİ

İlimiz kalkınmada 1. Derecede öncelikli iller arasında yer almaktadır. İlimizin ekonomik yapısı doğal kaynaklara bağlı olarak genelde tarım ve madencilik

sektörlerine bağlıdır.Elazığ'da son yıllarda çok gelişmiştir.Un fabrikaları , Dokuma fabrikası , Şeker fabrikası Gübre fabrikası , demir-çelik fabrikaları , Plastik boru fabrikası , Ferrokrom fabrikası , Seltar bakır Fabrikası.Peynir , Tereyağı fabrikası , Et kombinesi ,her türlü atelye ve tamirhaneler gibi sanayi Kuruluşları son yıllarda bir artış göstermiştir.Mermercilik son yıllarda üretimi fazlalaştırmıştır.Elazığ'da halen 165 adet anonim , 831 adet limited , 143 adet kollektif şirket ve 280 adet kooperatif faaliyet göstermektedir.

İLİMİZDE TURİZM

İlimiz , tarihi eserleri , doğal güzellileri , keban barajı , Hazar gölü , doğa harikası Buzluk Mağarası dini turizm açısından önem taşıyan türbe ve zengin folklorüyle Doğu Anadolu bölgesinin turizm yönünden gelişen en büyük şehirlerinden birisidir.

GEZİLİP – GÖRÜLECEK YERLER

İlimizin tarihi eserleri Harput'ta yerli ve yabancı turistler tarafından ilgiyle izlenmektedir.Bu tarihi eserlerin başlıcaları Harput Kalesi , Meryem Ana Kilisesi Ulu Camii , Alacalı Camii ,Ağa Camii , Sarayhatun Camii,Ahmet Bey Camii,Ahi Musa Mescidi ve Türbesi , Fatih Ahmet Baba Türbesi Arap Baba Türbesi , Cemşit Bey Hamamı olup gezilecek-görülecek eserlerin en önemlileridir .

TURİSTİK HEDİYELER

El sanatlarımızın satıldığı dükkanlar ve çeşitli gıda ürünlerinin satıldığı kapalı çarşısı bulunmaktadır. Turistik hediye olarak en fazla Orcik , Orcik şekeri Çedene kahvesi , Dut unu , Tulum peyniri ve Agın leblebisi satılmaktadır.

EL SANATLARIMIZ

İlimizde bazı el sanatlarımızın unutulmaya yüz tutmuştur.Bazıları ise gelişerek devam etmektedir.

Halıcılık :

İlimizde gelişerek yaşamakta olan halıcılık el sanatlarımız içerisinde önemli bir yer tutmaktadır. Tamamen el tezgahlarında dokunur.

Kilimcilik:

Nazmon adı verilen gezici tezgahlarda dokunan kilimler teknik gelişmeler karşısında yok olmaya başlamıştır.

İğne Oyacılığı :

İlimizde iğne oyacılığı Elazığ'lı genç kız ve kadınlard arasında yaygın olup çeyiz sandıkları ağıne ile işlenmiş oyah yazma ve çeşitli motiflerle bezenmiş süs eşyaları ile doludur .

Yemenicilik :

Yorucu bir el sanatı olan , ince kemanlı sivri uçlu ayakkabı (yamani) yapımı fabrikasyon ayakkabı yapımı nedeniyle unutulmaya yüz tutmuştur.

Bakırcılık :

İlimizde bakırcılık el sanatımız eski canlılığını kaybederek önemini yitirmiştir. Bakırcılar çarşısında bakır üzerine çalışan dükkanlar mevcuttur.

Semercilik :

Ulaşım ve taşımacılığı makinalaşması nedeniyle semercilik el sanatımız eski önemini yitirmiştir. Motorlu taşıtların güçlkle taşımacılık yapıldığı yerlerde yük hayvanları üzerine koyulan semerler halen kullanılmaktadır.

Çömlekçilik :

İlimizde çömlekçilik el sanatı yörede binlerce yıldır yaşamaktadır. İlimizin Sivrice ilçesine bağlı Uslu köyünden bu el sanatımız halen geleneksel yöntem ve kadınlar tarafından yapılmaktadır. Topraktanyapılmış küplerde , kışlık peynir , turşu

pestil , kavurma gibi yiyecekler saklanır.

FOLKLOR :

İlimizin,zengin bir folkloru vardır. Binlerce yıldır ,insanların üzerinde yaşadığı harput;Türk boylarının orta Asya'dan getirdiği öz değerleriyle çok zengin ve anlamlı hayat tarzı ortaya koymuştur.Bu sebeple İlimiz kültür unsurları bakımından çok zengin değerlere sahiptir. Örf,adet,gelenek ve görenekleri törenleri,türkü ve manileri geleneksel sanatları ve halk oyunları mutfağı vb. Mill-i kültürümüz içerisinde kendisine has özellikleriyle ölümsüz yerini almıştır. Oyunları; çaydaçıra,Temir ağa, nurey, delilo, şeşık, köcek oyunları vardır.Bu oyunlar gerek toplu halde gerekse bir iki kişiyle oynanır.Bu oyunlara davul,zurna,gırnata,eşlik eder.

11 Gelenek Görenek ve İnançlar :

Düğün , doğum ve ölüm olaylarında bütün halk birbirlerine yardımcı olurlar İlimizde kan davasıazalmış.Fakat tamamen kalkmamıştır .İlimizde kirvelik yaygın ve önemlidir. Şehir merkezlerinde cenaze kaldırma ve düğün gibi konularda komşular birbirine yardımcı olurlar.

11.1 Evlenme Gelenekleri:

Elazığ ve köylerinde evlenme yaşı kızlarda genelde 17'dir.Erkeklerde ise askerlik yapması ve iş sahibi olmasına bağlıdır. Evlenme görücü usulüne göre olmakla birlikte son yıllarda gençler ,önceden çeşitli bahaneler yaratarak birbirlerini görürler .Eskiden de çok az olan beşik kertmesi geleneği , günümüzde tamamen ortadan kalkmıştır .Başlık parası isteme geleneği bazı köylerde vardır.

Kız isteme,Söz Nişan Adetleri :

Kız istemeye hatırı sayılır bir kimse ,erkeğin annesi babası varsa amcası

dayısı gider.Kız erkeğin annesinin yanına çıkıp bir şey ikram eder. Allahın emriyle kız istenir. Kızın babası kızın fikrini öğrenmek için düşünme payı ister. Kız evinde oturulmayıp kalkılır.Kız evi fikrini erkek evine birini göndererek açıklar.Eğer kız verilmişse ertesi akşam şerbet içmeye erkeğin çok yakın akrabaları , eşleri ile giderler. Kız evinde teyp çalınır eğlenilir.Erkek evinden giden bisküvi kolalar içilir. Kıza nişan yüzüğü takılır.Uzun süre nişanlılık iyi karşılanmadığı için hemen düğün tarihi belli edilir.Belirlenen düğün tarihinde erkek evinde bir-iki gün önceden tüm hazırlıklar tamamlanır.Kızın çeyizi de erkek evine düğünden bir gün önce getirilip serilir. Düğün sabahı erkenden erkek tarafı kalabalık bir grup halinde gelin almaya gider. Gelin almaya erkeğin annesi ve babası gitmez. Gelinlerini kendi evlerinde beklerler. Düğün alayında en önde gidenlerin biri eline bir türk bayrağı ve bayrağı yukarı kaldırır.Bu arada gelin gelinliğini giymiştir.Önceden gelin at ile erkek evine getirilirdi.Günümüzde arabayla getirilir.Gelin ile damat araba ile dönerken diğer düğün alayı yürüyerek tekrar erkek evine dönerler.Erkek evinde gelin ata binmişse attan arabaya binmişse kayınpeder kendisine bir kaç koyun keser. Gelin erkek evine gelince kaynana gelinin ayağının altına tahta bir kasık koyar.Gelin bunu kırar.Bunun anlamı gelin ile kaynana iyi geçinip kışkananları çatlatır.Yemek kurulur.Kadınlar ayrı yerde , erkekler ayrı yerlerde yer.Teyp çalınarak eğlenilir.Köy düğünlerinde saz çalınır .Davul da çalınır. Halay çekilir. Düğün akşam ezanına kadar devam eder. Fakat son yıllarda birçok gencin özellikle istanbul gibi büyük şehirlere göç etmesiyle yeni evlenen çift düğünden sonra kendi evlerine giderler.Köyde oturan gençler ise evlendiklerinde ailesiyle beraber otururlar.

Düğünden Sonraki Adetler :

Düğünden önce erkeğin yakın evli bir akrabası sağdıçlık yapar.Bugünün ertesi

günü yalnızca kadınlar gelini görmeye giderler. “Subağı” denilen bu adet öğlen sonraları başlar. Düğüne gelemeyenler bugün hediyelerini takabilirler. Gelinin annesi bu günde gelmez.

SAĞDIÇLIK:

Düğünden önce erkek tarafından evli bir çift sağdıç olarak seçilir. Sağdıç düğün arabasını seçip süsletir. Düğün sırasında gelin ve damada yiyecekler hazırlayıp verirler. Düğünde takılan takıları yine bu sağdıç düğünde takılan takıları korur. Kısacası sağdıç gelin ve damada her konuda yardımcı olur.

11.2 Doğum Gelenekleri

Çocuk doğmadan birçok eşya hazırlanır. Beşiği dizilir. Doğumun kolay olması için Fincana dua yazdırılır. Kurban kesilir Hocaya salatu selam verilir. Doğum sırasında kolay doğum yapmış kişiler odaya alınır. Düşük yapmış veya zor doğum yapmış kadınlar odaya alınmaz. Çocuk doğduktan sonra adını verecek olan kimse çocuğun kulağına ezan okur ve üç kez verileceği isimle seslendirilir.

11.3 Giyim Kuşam Gelenekleri

Günümüzde çağdaş giyisiler giyilir. Ancak köylerde geleneksel giyisilerde kullanılmaktadır. Kadınlar; Şehir merkezlerinde modern giyimi takip ederler. Orta yaşın üzerindeki kadınlar manto giyip başlarına örtü takarlar. Çarşaf giyen yaşlı kadınlarda vardır. Erkekleri ceket, gömlek kolsuz yelek pantolon tunda giyerler. Köylerde şalvar çepken ve kundura giyilir. Çoğu zaman bele kuşak bağlanır. Şalvarlar genelde siyah olur. 7 köşe şapka takılır başa.

11.4 Ölüm Gelenekleri

Köylerde ve kentlerde herkes cenazeye saygı gösterir. Köylerde ölüm olduğunda bütün köylü işini bırakarak hemen cenaze evine koşar. Aralarında iş

bölümü yaparak ölüyü kaldırırılar.Şehirde ise ölenin yakın arkadaşları katılır..ölen kadın ise tabutun üzerine yeşil yazma bağlanır.Tabutun üzerine bırakılan halı ve kilim camiye bağışlanır.Taziye süresince taziye evine sırasıyla yemek pişirip getirirler.Taziye süresi üç gündür.Ölümünün kırkinci günü taziye okunur.Davetlilere yemek ve helva ikram edilir.Elli ikinci günde hatim yapılır. Taziye evinde ölenin akrabaları ölenin akrabalarına gidilir.Ev halkını teselli eder.Kadınlar ağıt yakar Erkekler ise bol bol sigara içerler.

11.5 Mutfak Gelenekleri ;

Elazığ mutfak kültürü ; Sofra odalarında yemek çeşitlerine kadar geleneksel Türk mutfağının izlerini taşımaktadır.150'ye yakın yemek çeşidi olan Elazığ mutfağında tarihi oğuzlara kadar uzanan tutmaç,umaç aşı anaması,karakavurma gibi yemekler halen sürdürmektedir.

--Yöreye ait çok güzel yemekler yapılır .İri (harput)köfte ,içli köfte, muhaşereli

köfte

gömme,erişte (ev makarnası),kurutlu çorba(kurutulmuş çökekle

yapılır),pirpirim,

şirindir.(taze yufka ekmekle yapılır).

--**Börekler** : Su böreği,tepsi böreği,bohça böreği,el böreği,bişi böreği,telaş böreğidir.

--**Tatlılar** :Baklava ,revani,dolanger ,dilber dudağı ,çullanma sütlaç, muhallebi

Hurma tatlısı

halbur hurması,hürriyet kadayıfı,zerde,aşure,gül tatlısıdır.

--**Helvalar** :Un helvası ,irmik helvası,peynirli helva ,heside ,tel hevası ,ceviz helvası

ve künefedir.

--**Hoşaf ve içeceklerden** :Üzüm,vişne,erik hoşafı,bal,pekmez,koruk,nar şerbetleri

çok yaygın olarak kullanılır.

--*Kuru Tatlılar* : Pestil (Dut,cevizve erik ile yapılır) üzüm ile yapılane bağ bastuğu dut ile yapılane da dut bastuğu erik ile yapılane erik basduğu adı verilir.

Tutunu (dutun döğülmesi ile elde edilir) orc ile üzüm suyundan elde edilen bulamaca önceden iplere dizilen ceviz içlerinin batırılıp güneşte kurutulmasıyla elde edilir.Pilit’de geleneksel kuru tatlılardır.

12.1 ELAZIĞ YÖRESİ AĞZI

Türk Dili edebiyatının ürünlerinden sayılan mahalli sözler deyimler ve mahalli ağız , yöre halkının yaşama biçimini , hayat felsefesini , ilişkilerini , folklorunu kıvrak zekasını hoş görüsünü yansıtmaktadır.Okumuşundan hiç okumamışına kadar insanımız bu deyimleri kullanmaktadır.Mahalii deyim ve kelimeler arkadaş ve akrabalarla bu toplantılarda dilden dile dolaşır.

12.2 ÜNLÜLER

Ünlü Düşmesi : İkiden fazla heceli bazı kelimelerde orta hece ünlüsü düşer.

Bahallığ	(Pahallık)
Dekga	(Dakika)
Dalavra	(Dalavere)
Eyce	(İyice)
Hacce	(Hatice)
Hakget	(Hakikat)

Ünlü Türemesi: “ İ ” ve “ R ” ile başlayan yabancı kelimelerin başında genellikle ünlü türemesi olur.

İlazım	Lazım
Davuşan	Tavşan
İrezil	Rezil
Gangıran	Kangren

Ünlü Değişmesi :

Sehet	(Saat)
Nezük	(Nazik)
Comart	(Cömert)
Zöhür	(Sahur)
Tevür	(Tavır)
Çirpi	(Cırpı)
Lövhe	(Levha)
Ehmet	(Ahmet)
Heyri	(Hayri)
Heyvan	(Hayvan)

12.3 ÜNSÜZLER

Abdulla ----- Abdullah

Buğda ----- Buğday

Ünsüz Türemesi :

Havlu ----- Avlu

Yenis ----- İniş

Helbet ----- Elbet

Yege ----- Ege

Ünsüz Değişmesi :

Paca ----- Baca

Pıçah ----- Bıçak

Ujda ----- Uçta

Cenderme ---- Jandarma

12.4 Elazığ Sözlü Edebiyatı :

Türkü, mani, hoyrat, atasözü , masal , halk deyişleri , deyim, ninni gibi sözlü edebiyat ürünleri ile günümüze ulaşan Elazığ ağız canlı bir biçimde merkez ve merkeze bağlı köylerde gerekse Ağın ,keban ,maden, sivrice, pertek, çemişgazık, hozot vb. Yörelerde çok az farklılıklarla kullanılmaktadır. Elazığ türkü, mani ve hoyratları türk halk müziğine de önemli ölçüde kaynak olmuştur.

Başlıca Türkülerimiz

Çayda çıra türküsü, yemen türküsü, mamoş, bir oh çeksem, aş yedim, saray yolu, bu dere baştan başa, mendilimde kare var, indim yarın bahçesine , kar mı yağmış şu harputun başına, yoğurt koydum dolaba.

Halk Oyunlarımız

İlimiz halk oyunları yönünden yurdumuzun en zengin yörelerinden biridir Halk oyunlarının çoğu halay türündendir. Çayda çıra aynımı ilimizin başta gelen oynudur. Diğer oyunlarımız halay, ağır halay, üç ayak, delilo, bıçak ve güvercindir.

Çayda Çıra Türküsü

Çayda çıra yanyor
Humar göz uyanıyor
Fıtil çifte yora bir
Ürek mi dayanıyor

Çayda çıraların var
Gizli yaralarım var
Eller ol yeşil giymiş
Benim karalarım var

Çaydan çıra geline
Gına yahın eline
Nazar değmesin sakın
Has bahçenin gülüne

Çayda çıra yanyor
Engeller tabip uyanıyor
Çözme uyanıyor
Al gona bulamıyor

Çayda Çıra Efsanesi

İlimizin simgesi olarak kabul edilen “Çayda Çıra oyunu ”Dünyada ve Türkiyede mumlu dans olarak bilinir.Çayda çıra oyunu elde tabaklar ve tabaklara konan mumlarla oynanır.Türküye konu olan efsaneye göre ; Horingat çayı kıyısında bir köyde düğün vardır.Yenilir,içilir,eğlence coşku ile devam ederken Birden oy tutulur.Bu durum düğüne katılanlar tarafından hayra yorumlanmaz.Topluluğun neşesi kaçır.Damatın annesi Pembe hatun bu duruma çok üzülür.Köyde ne kadar mumvarsa toplanır.Mumları tabaklara koyarak misafirlerin eline tutuşturulur.Sonra bu mum eşliğinde oyun devam eder.

MANİLER

Ataş godum mangala
Zilif döndü çangala
Sen orada ben burada
Nassı bende can gola

Şu derenin alucu
Gınalı bormak ucu
O kız gelin oldu
Ben dedim sağducu

NİNNİLER

Oda dolu kestane
Devşirdim tane tane
Benim oğlum bi tane
Nenni... nenni.....

-----Hoyrat-----

Sürme beni , sürme beni
Her göze , sürme beni
Eşikte kulun olam
Gapından sürme beni
Yedin beni , yedin beni
Gurt oldun yedin beni
Ben senin urgun sevdim
Sen ele verdin beni

-----Dualar-----

Allah elden ayağa düşürmeye
Allah güynen göre vere
Anan baban rahmet
Ceddar rahmet

-----Beddua-----

Adı bata

Canın çıka

Zıkkımın kökü

-----Atasözü-----

Acı balcanı gırağı çolmaz

Bir çiçekten yoz olmaz

Çoğa düşe goya böyür

Öz Geçmişim

10-01-1974 yılında Elazığın Maden ilçesine bağlı Tepecik köyünde doğdum. Baba adı: Haşim, Ana adı: Hamidedir. Benden hariç bir kızkardeşim bulunmaktadır. İlkokulu Tepecik köy okulunda, ortaokul ve liseyi Elazığ da tamamladım. Şu anda üç yıllık evli olup bir çocuk babasıyım. Mezuniyetimden üç yıl sonra K.K.T.C. de Yakın Doğu Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesinde Türk Dili ve Edebiyatı bölümüne kayıt yaptırđım . Şu an mezun aşamasındayım.

Arslan POLAT

Sonuç

Öncelikle yapılan araştırmada Elazığ tarihi coğrafi , gelenek , görenek , örf , adet edebi vb.. birçok sosyal ve kültürel özellikleri bakımından ele alınmış , incelenmiş oldukça zengin bir ilimiz olduğu ortaya çıkmıştır.

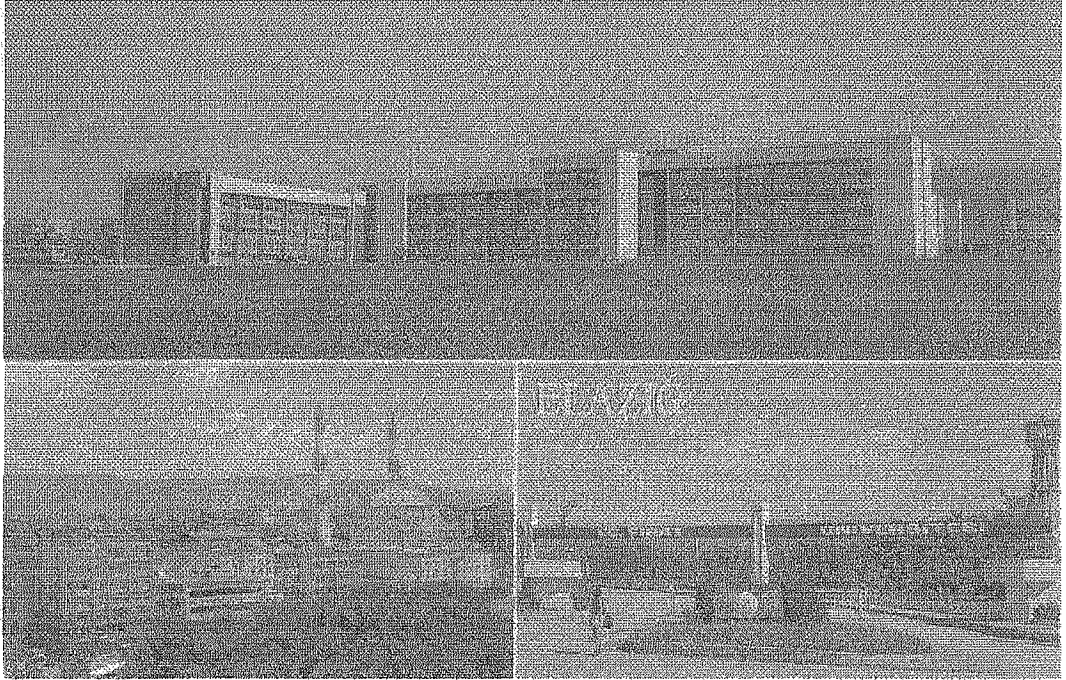
Özellikle Elazığ'ın ekonomisini etkileyen faktörleri , başlıca yeryüzü şekilleri iklim coğrafi konumu ve edebi vb.. faktörler üzerinde durulmuştur. Son yıllarda bölgemizin maden bakımından bol olması ve İstanbul , İzmir , Adana , Kayseri Samsun ve Gaziantep gibi dev sanayii atağı entegre tesislerinin olduğu illerimizle ekonomik ilişkide olması ilimizi ekonomik refaha kavuşturmuştur.

Doğu Anadolu bölgemiz birçok sorunların olduğu bir bölgemizdir. Burada bölge içerisinde Elazığ bu konumda yani ekonomik problemlerin olmaması büyük ayrıcalık olmuştur. Elazığ problemlerini aşacak bu çözüm bölgeye , bölgeden ülkeye ulaşacak ve temiz dünya toplumuna ulaşacaktır. Kısacası Elazığ her yönüyle problemlerini çözüme ulaştırmaya çalışmaktadır. Bizlerde bu çözümde birer neferiz..

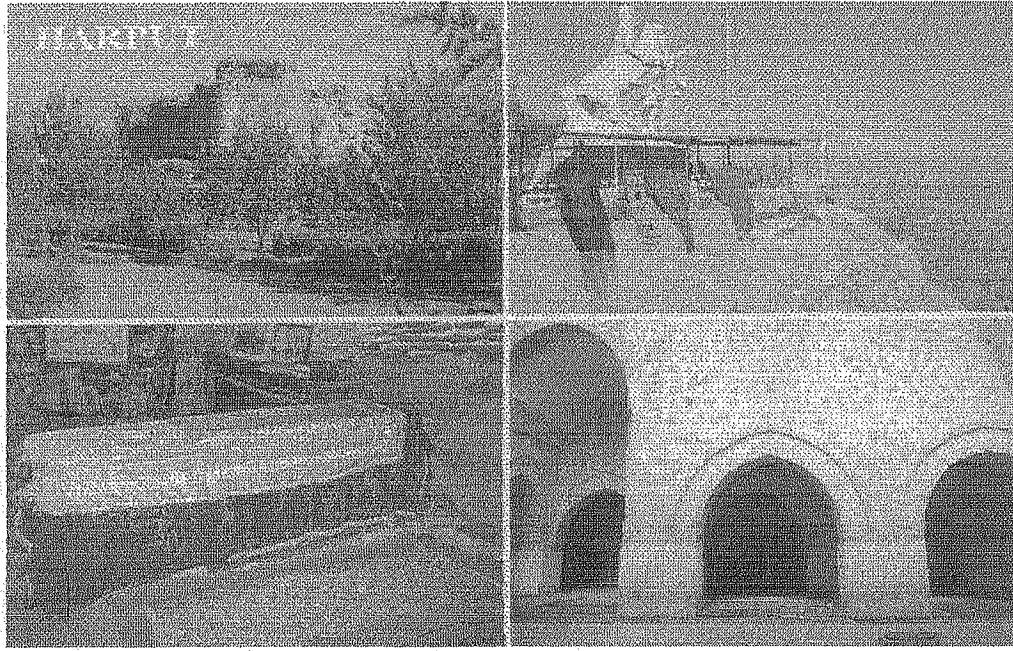

ELAZIĞ

Elazığ'ın Çeşitli Yerlerinden Bir Kaç Görünüm

Elazığ Fırat Üniversitesi

**Harput Kalesi, Balakgazi Parkı , Fethi Ahmet Baba Türbesinden
Kesintiler**

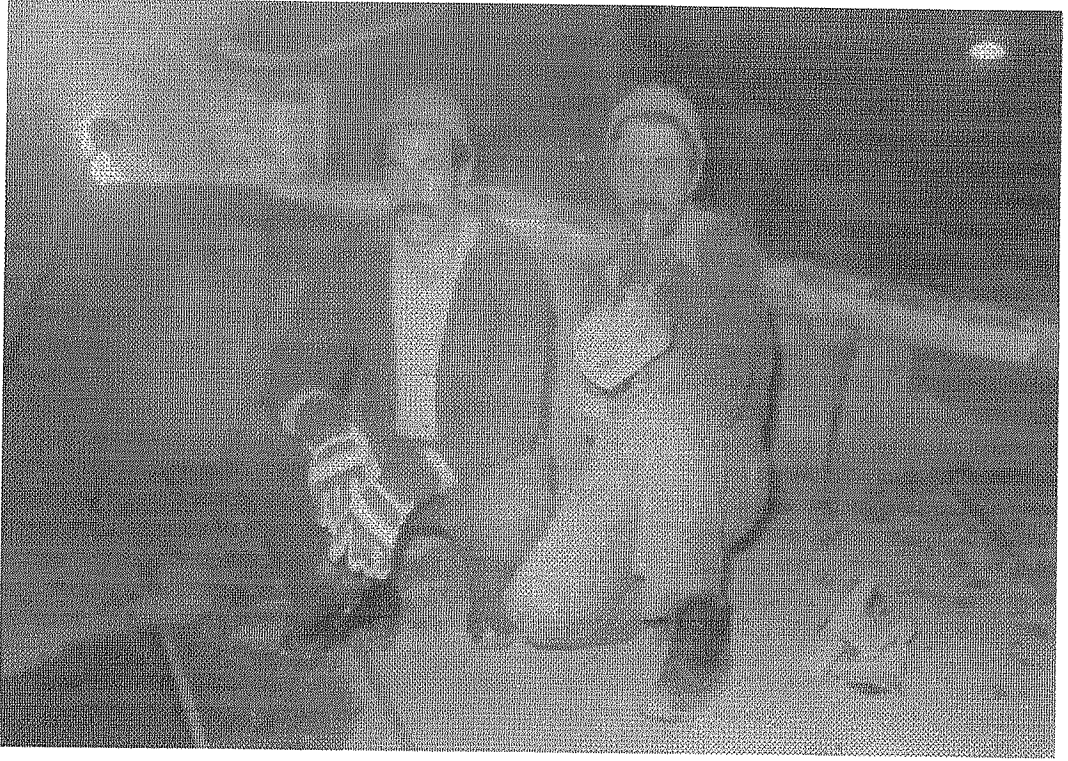
Elazığ – İzzet Paşa Camisi

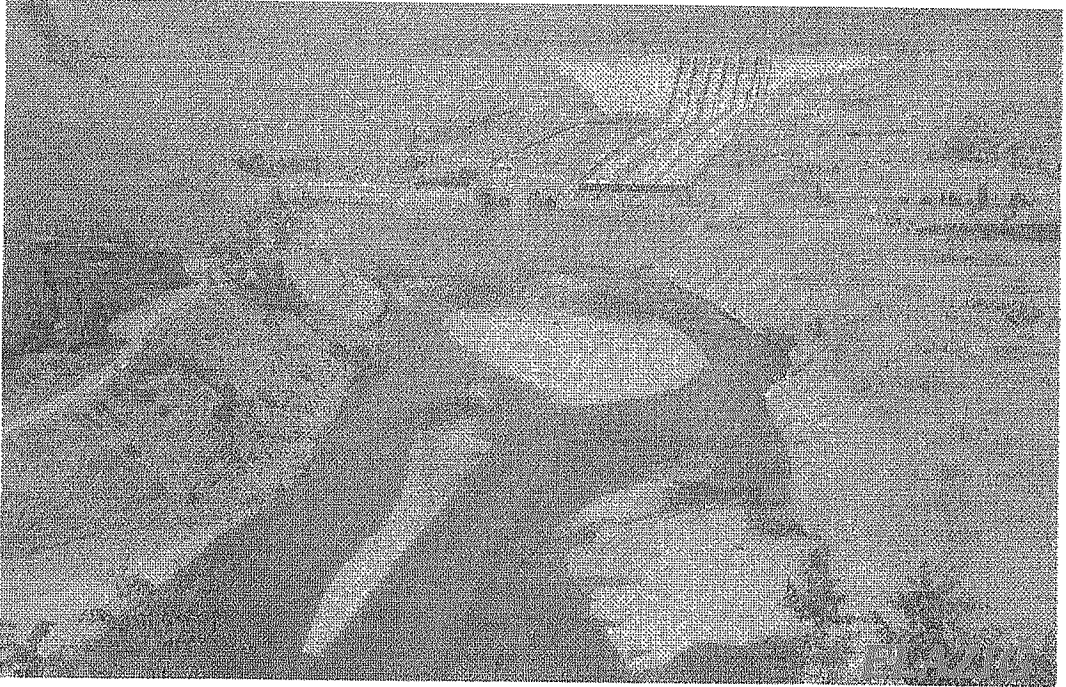
Yöresel Oyunlarımızdan Çayda Çıra

İlimizin Folklor Ekibinden Bir Görünüm

Maden İşletmelerinden Bir Görüntü

Keban Baraj Gölünden Bir Görünüm